

HAT
ÁR
TALN
AN

PÁRB
ESZ
ÉDEK

H A T Á R T A L A N P Á R B E S Z É D E K

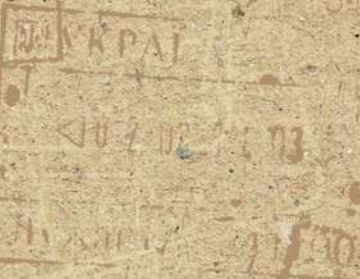
19.05.14 04

UKRAINA

2.06.14 08

2.06.14 08

19.05.14 04

HATÁRTALAN PÁRBESZÉDEK

A Balassi Intézet Márton Áron Szakkollégiuma
2014. évi PhD-konferenciájának tanulmányaiból

Szeged, 2014. március 1.

HATÁRTALAN PÁRBESZÉDEK

A Balassi Intézet Márton Áron Szakkollégiuma
2014. évi PhD-konferenciájának tanulmányaiból

Szeged, 2014. március 1.

Balassi Intézet Márton Áron Szakkollégium
Budapest, 2014

A kötet az Emberi Erőforrások Minisztériuma által támogatott konferencia előadásainak válogatását tartalmazza

A kötet szerzői:

Bajtalan Hunor	Kovács Áron
Bakó Edit	Máté Orsolya
Bencsik Orsolya	Őszi Brigitta
Braun László	Paládi Viktória
Demjén Izabella	Palcsó Attila
Farkas Wellmann Endre	Patócs László
Hegedűs Norbert	Sikó Beáta
Horváth Attila	Tódor Imre
Illés Attila	Tóth Lilla
Kiss Tímea	Vrábel Tünde

A kötet tanulmányait lektorálták:

Dr. Baráth Tibor
Dr. Ferwagner Péter Ákos
Dr. Gálffy László
Dr. Kovács László Imre
Dr. habil Virág Zoltán
Dr. Zsigri Gyula

Szerkesztő és tördelő:

Novák Anikó

Borítóterv:

Kincses Endre

ISBN 978-615-5389-28-3

TARTALOM

Előszó 7

Irodalomtudomány

VRÁBEL TÜNDE: Szepsi Csombor Márton Udvari Schola című írásának bemutatása és műfaji meghatározása 11

SIKÓ BEÁTA: Bölöni Farkas Sándor Don Karlosa: egy kiadatlan 19. századi drámafordítás 25

MÁTÉ ORSOLYA: Belső monológ és belső beszéd Szabó Magda Freskójában 40

HORVÁTH ATTILA: Ikonikus Mű – az Anyám könnyű álmot ígér a magyarországi recepció tükrében 51

FARKAS WELLMANN ENDRE: Vízfakasztás a sivatagban – recepció, polémiák, a kritikai sajtó érvei és ellenérvei az Előretolt Helyőrség és szerzői feltűnése kapcsán 63

BENCSIK ORSOLYA: Az anyagba, a világ húsába hatol (A tengeri kagyló metafizikájáról és erotikájáról) 75

ŐSZI BRIGITTA: A traumaelmélet érvényesülése N. Tóth Anikó Fényszilánkok c. regényében 82

TÓTH LILLA: A kortárs közéleti líra változatai – Erdős Virág költészete 94

HEGEDŰS NORBERT: Költészet és fantasztikum 105

Nyelvtudomány

DEMJÉN IZABELLA: Északkelet-magyarországi nyelvváltozatok szociopragmatikai megvilágításban – kezdeti lépések. Hangjelölési és helyesírási sajátosságok a 17. századi kárpátaljai egyházi és világi nyelvhasználatban 119

ILLÉS ATTILA: Szlovák–magyar névpárok vizsgálata a csilizközi falvak mai személynévanyagában	138
KISS TÍMEA: Alakzatvizsgálat Ady Endre Az eltévedt lovas című versében és angol fordításaiban	151

Vallás-, kultúra- és művelődéstörténet

BAKÓ EDIT: A „journaliszta”- kép a Magyar Polgár és a Kolozsvár hasábjain	167
PATÓCS LÁSZLÓ: A vajdasági magyar népi önéletírások érzelmi aspektusai	179
PALCSÓ ATTILA: Az ember és az állatvilág kapcsolata a Bibliában	188
PALÁDI VIKTÓRIA: Skizma és egyházi zavargások Podkarpatszka Ruszban az 1920-as években	199

Történelemtudomány, politikatudomány

BRAUN LÁSZLÓ: Az 1879. évi erdőtörvény hatása az Északkeleti-Kárpátok lakosságára	215
TÓDOR IMRE: Carl Schmitt, a Birodalom ügyésze?	227

Multidiszciplináris társadalomtudományok

BAJTALAN HUNOR: Székelyföld mint régió? Egy esetleges területi-közigazgatási átszervezés margójára	245
KOVÁCS ÁRON: Vajdaság vasúthálózatának múltja, jelene és jövője	274

<i>A kötet szerzői</i>	288
------------------------	-----

DEMJÉN IZABELLA

Északkelet-magyarországi nyelvváltozatok szociopragmatikai megvilágításban – kezdeti lépések

*Hangjelölési és helyesírási sajátosságok a 17. századi kárpátaljai egyházi és világi
nyelvhasználatban*

Bevezetés

A szociolingvisztika és nyelvtörténet kapcsolatával, utóbbi módszereinek nyelvtörténeti felhasználásával a nyolcvanas években foglalkoztak először (NÉMETH 2004). Maga a pragmatika „a nyelvtudománynak az a része, amely a nyelvi megnyilatkozásoknak (mondatoknak, szövegrészeknek) és a beszédhelyzeteknek a viszonyát kutatja” – olvashatjuk a Nyelvi fogalmak kasszótárában (szerk.: KUGLER–TOLCSVAI 2000). Az egész nagy tudományterület, a pragmatika, melyhez a történetiség is hozzátartozik, viszonylag fiatal és kiforratlan még, de már sok irányzata kifejlődött. Sárosi Zsófia meghatározása alapján a történeti szociopragmatika „a nyelvhasználat és a nyelv összefüggéseit vizsgálja a történetiségben, különös tekintettel a két vagy több résztvevős interakciókra és azok kontextusára” (SÁROSI 2003: 441). Míg a pragmatika többnyire a beszélt nyelvvel foglalkozik, addig a történeti szociopragmatika kizárólag írott nyelvi forrásokra támaszkodik. Nem szemléletváltást, hanem inkább szemléletbővítést jelent a rendszerközpontú nyelvtörténeti vizsgálathoz mérve.

Németh Miklós a történeti szociolingvisztikát azzal a céllal használta és alakította a saját elképzelései szerint, hogy a már lezajlott nyelvi változásoknak a társadalmon belüli terjedéséről, magáról a változás mechanizmusáról megtudjunk valami újat ahhoz az ismeretanyaghoz képest, amelyet eddig a nyelvtörténeti kutatás és a nyelvjárástörténet felhalmozott (NÉMETH 2008: 11). Hasonló célok elérése érdekében egy újkeletű vizsgálati módszert, a történeti szociopragmatikát alkalmazom.

Az anyag gyűjtésének egyik fő forrásául a Kárpátaljai Területi Állami Levéltár Beregszászi Fiókleveletárában található két fond, a Perényi (4 okirat) és a Pribék (5 okirat) családok iratai szolgáltak. A szintén helyben található Kárpátaljai Református Egyházkerület Levéltárában található 17. századi egyházi rendeletek, levelezések adták a másik fő alapot (8 okirat).

A lokalizálás szempontjából általában a legmegbízhatóbbaknak a missilisek bizonyulnak. A világi és az egyházi nyelvemlékek szövegeinek terjedelmében törekedtem az arányosságra.

Az egyházi anyag vizsgálatánál nem vettem figyelembe a szakrális nyelvet. Egyrészt, mert nemcsak vallással foglalkozó iratokat tartalmaz a forrás (például az 1630-as keltezésű levél, mely az egyháznak való telekeladásról szól), másrészt pedig nem a szókincs vizsgálata a cél. A nyelv olyan részeit vettem alapul, melyeket mindenki használ, melyek mindkettőben egyaránt jelen vannak: a hangjelölések vizsgálatának kiváló talaját képezik a kéziratok; a helyesírási sajátosságok ugyancsak jól kibontakoznak a levelekben. A vizsgálat arra terjed ki, hogy melyik nyelvhasználatban hogyan jelennek meg a felsoroltak.

A következő szempontok szerint végeztem vizsgálateimat a nyelvemlékeken:

1. hangjelölések; 2. helyesírási sajátosságok.

Arra a kérdésre keresem a választ – talán helyesebben megfogalmazva: a megerősítést –, hogy egy adott koron belül van-e a különbség a világi és az egyházi nyelvhasználat között.

A magyar helyesírás története c. tanulmányában Kniezsa István azt vizsgálja, hogyan keletkezett és hogyan változott az idők folyamán a nyelv írásképe a rendszere (Kniezsa 1959). Ez a vizsgálat több szempontból is fontos. Nálunk azok a folyamatok, melyek a középkor végére másutt már letisztultak, kellő társadalmi feltételek és irodalmi központok hiánya miatt csak a XIX. század elejére mentek végbe.

Helyesírásunk hangjelölés-rendszerének történetét Farkas Vilmos vázolta fel (Farkas 1971). Az azonosító-megkülönböztető szerep betöltése mindenekelőtt azoknak a hangoknak a jelölésében okozott gondot eredetileg, amelyeknek a rögzítésére a latin betűsorban nem volt egyértelműen megfelelő jel. A helyesírás-történetben ezeket a hangokat problematikus hangoknak szokás nevezni. A problematikus hangok a következők: *ö, ü, c, cs, dz, dzs, gy, ly, ny, s, sz, ty, z, zs (v, u, j, i)*. Ma már a magánhangzók jelölésében inkább az egyjegy mellékjeles írásmód, a mássalhangzók jelölésében inkább a többjegy mellékjel nélküli írásmód érvényesül.

Szemere Gyula helyesírásunk alapelveit vázolja fel Az akadémiai helyesírás történetében (Szemere 1974). Minden helyesírás szabályrendszere olyan elvekre épül, amelyek az írás funkciójára vonatkozó nézetekben gyökereznek. Ezek az elvek különböző rangúak. Van közöttük olyan, mely döntően meghatározza az írás módját az egyes esetekben. Ezek a helyesírási alapelvek. Az akadémiai helyesírás kezdettől fogva a kiejtés, a szóelemzés és a kettő kivételeit magába foglaló hagyomány elvének rugalmas összecsiszolódása, a nyelvi változásokhoz való igazodást mindenkor lehetővé tevő összhangja jellemzi. „Beszédünk láthatóvá tétele az írás. Az írásban különféle írásjegyeket használunk. Egy-egy hangnak egy vagy esetleg több írásjegy felel meg. Az egy-egy hangot jelölő írásjegyet vagy írásjegycsoportot betűnek nevezzük.” (AkH. 1954. 2. p.)

Rendkívül hasznos volt számomra Varjas Béla paleográfiai útmutatója (VARJAS 1982). Sokat segített az okiratok betűzésében, szavak kiolvasásában. A régi betűkapcsolásnak nem voltak merev szabályai, mint ahogy a mainak sincsenek. A gótikus

folyóírásban az egyik legfeltűnőbb jelenség, hogy az *e-t* általában nem az alsó szárával kötik a következő betűhöz, hanem a tollat felemelve az *e* feje mellől indítják a következő betűt. Ha ugyanis érinti az *e* fejét az összekötővonal, akkor a betű *c*-nek olvasható vagy olvasandó. A zöngés és zöngétlen hangokat írásban gyakran fölcserélik (*b-p*, *d-t*, *f-v*, *g-k*, *s-zs*, *sz-z*). A palatális mássalhangzót olykor nem jelölik (*hog* = *hogy*, *germek* = *gyermek*). A palatalizálás jele lehet a betű fölé vagy mellé helyezett vessző (*g'*, *t'*). De már a 16. században 2 betűjeggyel írnak.

Egriné Abaffy Erzsébet munkája jó képet ad arról, hogyan lehet nyelvterületet átfogóan elemezni (E. ABAFFY 1965). Megvizsgálta a történelmi hátteret – mely elengedhetetlen a nyelvjárás tanulmányozásánál –, továbbá Sopron megye nyelvének helyesírását is elemezte, az általa vizsgált levelek általános formuláit is bemutatta, ahogyan Papp Lászlónak is szól erről egy egész tanulmánya (PAPP 1964).

Gréczi-Zsoldos Enikő szerint a XVII. századi magyar nyelv alakulására kétféleképpen kell tekintenünk: egyfelől egy integrálódó folyamatot fedezünk fel, melynek átmeneti lépéseként jelennek meg az egységesült nyelvváltozat felé haladó, területileg a nyelvjárások fölé rendeződő regionális normák, másfelől differenciáló hatás érezhető, mert e változatnak a nyelvjárásokkal való kapcsolattartása egyes területeken konzervál egymástól eltérő regionális nyelvi elemeket (GRÉCZI-ZSOLDOS 2007: 32).

Papp László a XVI. századi deákjaink nyelvi normáját vizsgálta munkájában (PAPP 1961). Időben a század második felét tanulmányozta. Az anyag tekintetében azért az irodalmon kívüli írásbeliséget vette alapul, hogy ennek az egy rétegnek a nyelvi egységesülésében, fejlődésében játszott szerepét vigye közelebb a tisztázáshoz. Földrajzilag pedig a keleti, északkeleti területeken működő deákok írásait kutatta. 18 földrajzi egységet vizsgált (többek közt a tanulmányban is érdekelt Szatmár, Szabolcs, Bereg, Ung és Zemplén vármegyét).

1. A hangjelölési módok

A világi nyelvemlékekből a 4 Perényi- és az 5 Pribék-okirat, az egyházi nyelvemlékekből pedig 8 okirat alapján folytattam vizsgálódásaimat.

„Régi – és nem is megokolatlan – hagyomány az, hogyha azt nyomozzuk: van-e már norma, van-e már irodalmi nyelv egy bizonyos korban, akkor a hangtant fogjuk vattatára” (DEME 1959: 17). Deméhez hasonlóan először én is a hangtanhoz nyúlтам: milyen egyezések, illetőleg eltérések vannak a két nyelvezet hangjelölései között? Egyáltalán vannak-e?

Úgy tanulmányoztam a hangjelölési módokat, hogy az abc minden elemét átvizsgáltam. A magyar abc betűi mellett fontosnak tartottam az *y*, *ss*, *ssz* kiemelését, mivel ezeknek is színesen eltérő jelölésük van mindkét típusban. Viszont a *dz* és *dzs* betűkre nem találtam példát, így kimaradtak a felsorolásból. A könnyebb átláthatóság kedvéért

táblázatba szedve, minden hangjelölést példákkal illusztrálva közlök, külön oszlopban a világi, külön oszlopban az egyházi realizációt mutatva be. Az összehasonlítás alap a mai nyelv hangállapota.

Mai hangjelölés	Világi realizáció (példákkal)	Egyházi realizáció (példákkal)
<i>A, a</i>	<i>A, a</i> Aszony, faluban Azon, vala	<i>A, a</i> Adományunk, erőszak,
<i>Á, á</i>	<i>A, a, á, ă</i> Instanciójára, fázaz Arva, párjával, aratás	<i>a, á</i> Alázatossan, fázto, botránkozáfaira
<i>B, b</i>	<i>B, b</i> Budahaza, bezűletetven Báró, emlekezetibe	<i>B, b</i> Birai, jobbagyinkat, különőfebb
<i>C, c</i>	<i>Cz, c, cz, c3, tz, t3</i> Czegledi, Vice, Ferencztűl, Ferencz helmezc, Debretzeni, Ferentz	<i>cz, c</i> Rakoczy, vice
<i>Cs, cs</i>	<i>Cs, cs, cf, c3, tf</i> Cseh, Parancsollyon, micfoda bezűletetven, Pecfetemmel, Ugotfában	<i>cs, f, tf, ts</i> diftelenűl, Kováts, tfínálni, Munkacs, Parancsollyuk, cselekedjenek, böltsen
<i>D, d</i>	<i>D, d</i> De, Dévényi, bantodás, küldendő	<i>D, d</i> Darab, Dominus, főlde', illendő
<i>E, e</i>	<i>E, e</i> Ezek, Egrefl, jövedelembűl, fzerelmes	<i>E, e</i> Egyház, Erdőtök, tfelekedeti, lehet
<i>É, é</i>	<i>E, é, e, ę</i> Edefl, En, lévén, terhelteflék őrókfegevel, okaęrt	<i>E, é, e</i> Es, kötelezteflék, érdemes, Felsegtekhez, Retig
<i>F, f</i>	<i>F, f</i> Fiam, Forinton, forintokban, felől	<i>F, f</i> Falutok, Fejedelem, felyől, fāradtlfāgának
<i>G, g</i>	<i>G, g</i> Gregorius, Gergelj, fűrgeflsem, Ungvári	<i>G, g</i> Gabriel, Gergelynek, fzorgalmatoflāggal, maganos

<i>Gy, gy</i>	<i>Gy, gy</i> Györgynenek, Győröcskét egyéb, legyen	<i>Gy, gy</i> György, Györgynek, igyekezék, Keyelmes
<i>H, h</i>	<i>H, h</i> Horvath, halaßza házastársa, huszon	<i>H, h</i> Hungari, Harangozó, Bereghi, hofzan, háborítás
<i>I, i</i>	<i>I, i, y</i> Isten, igafsaggal, annyit Görgey, Nehaÿ, maradékys	<i>I, i, y</i> Egyházfi, igazán, idején, Leöveÿ, fácaÿ
<i>Í, í</i>	<i>í, í</i> említet, míg hijja, indithat, fzolgabiró	<i>í, í</i> igazítása, udvarbíránk, Kerítéfét, nehezitéfe, hiven
<i>J, j</i>	<i>J, j, i</i> Jakab, jövedelembül, fzolgája, iobagiunkot, ideien	<i>J, j, ly</i> János, Jobbagyi, jelenhetne, jobbitja, falynálja, tellyefiteni
<i>K, k</i>	<i>K, C, k</i> Kis, Kereszturi, Curátor, következzik, kereszt	<i>K, C, k, ch</i> Karisitnak, Kerítéfét, Curator, fogatkozáfok, Parochiákat
<i>L, l</i>	<i>L, l</i> Ladmoczon, alkalmatlankodni, valtasara, fzolgalatomat	<i>L, l</i> Levelünket, Leányokkal, olvasván, rendel, tölthető
<i>Ly, ly</i>	<i>ly, lj</i> folyamattýáig, Helységben, Gergelj, mellybül,	<i>ly</i> melly, fzemelyeket, tfekély
<i>M, m</i>	<i>M, m</i> Mindeneknek, Mihaly, minden, femmi, kertem	<i>M, m</i> Meltatlan, Magunkkebul, fzámára, mellett, jutalmául
<i>N, n</i>	<i>N, n</i> Negyven, Nemzetes, rendiben, nevedékem, talalna	<i>N, n</i> Nem, hajtván, menvén, panafztalanul
<i>Ny, ny</i>	<i>Ny, ny</i> Nyugat, ennyire, bizonnyal, lány	<i>Ny, ny</i> Nyomorult, Adomanyunk kinyitni, mennyire
<i>O, o</i>	<i>O, o, ó</i> Olsvát, Aranyon gondolván, tartozando, hólnapnak	<i>O, o</i> Orban, foglalatoffágaikh, azokon, gyakorta
<i>Ó, ó</i>	<i>ó</i> hajlandó, méltóztalfék, Halafo, lakoival	<i>ó</i> hagyásából, morgolódás, pokhaloktól, Uraktol

<i>Ö, ö</i>	<i>Ö, ö, ő, eő, ó</i> Özvegye, közönséget, kőnyebb, eőtöd, örökös	<i>ö, ő, o</i> következik, közöttök, elkülzöm, Kozel
<i>Ő, ő</i>	<i>ő, eő, eő, ő, ó</i> küldendő, szólót, Eőt, beőeben, kiről, levő	<i>ő, ő, o</i> előttünk, Temető, jövendőbelieknek, erdőnek, erdo
<i>P, p</i>	<i>P, p</i> Peter, Pufztakoz, femmiképpen, perpatvar	<i>P, p</i> Pál, Predikatornak, Koporsó, kapitányának
<i>R, r</i>	<i>R, r</i> Relatit, Prokatora maradekanak, embert	<i>R, r</i> Rakoczy, dérel, régtől, fzerént, erdőnek
<i>S, s</i>	<i>S, s, f</i> Sandortul, bantodás örökös, fumma, Kaffa	<i>S, s, f</i> Septembris, adózás, közönlége, maradáfok
<i>Sz, sz</i>	<i>Sz, sz, f, fz, f3, 3, β, β3</i> Szerint, huszon, szolgálatomat, Kriřtina, , f3omf3édja, egyfzer, Puzta, támařtom, válařzát	<i>Sz, sz, fz, fz, f3, β, 3</i> Szaladoznak, személyekk, fzegen, f3üklfég, egél3, f3ámára, egeř, 3okott, Tifzetelet
<i>T, t</i>	<i>T, t</i> Tahinétül, Tallyeron, tizen, becsülettel	<i>T, t</i> Tifzetelet, Törvény, gyakorta, találató
<i>Ty, ty</i>	<i>ty</i> mutattyuk, réttyeivel, láttyák, mutattyuk	<i>ty</i> Atya, parantsolattyából,
<i>U, u</i>	<i>U, u, ú</i> Uraimékhoz, Ungvari, udvar, Janostul, útaźni	<i>U, u</i> Urunk, puřtitókat, mulaffa, Magunkkebul
<i>Ú, ú</i>	<i>U, u, ú</i> Ur, Urnak, ut, hatalmú, újfolag	<i>Ú, U, ú, u</i> Úr, túli, Ujfalusi, elmulhatatlanul
<i>Ű, ű</i>	<i>ű, ű, ú, ű</i> együtt, Hirül, betfűlik, f3űksegűnknek, Becfűleteř, jővedelembűlis	<i>ű</i> Helyűnk, terjeřzetűnk, Kerjűk, gyűmölctermő
<i>Ű, ű</i>	<i>ű, ű, ű</i> nemű, Nevű, nemű	<i>ű, ű</i> hűségtek, nevezetű, hűféggel,
<i>V, v</i>	<i>V, v</i> Vavřinczot, Vice, gondolván, veheti	<i>V, v</i> Valasz, Varahoz, vařárnapi, hiven

Z, z	z, ʒ tartozando, penzet kezérül, lʒaʒ	z, ʒ következendők, zugalódás, Alázatos, nevezetesebb
Zs, zs	f, s Jófeph, Musajban	f Ekklefiái
y	y, i, j melynek, egyebekkel, eggiüt, ugi, hogj, vegje	y Kegyelmes, Adományunk, tfekeylfegekért
ss	ss, sf, ff alázatossan, orvoslagaban, bizonyoflan	fʒ, ff Nyughafunk, vifelteffen
ssz	szβ, βsz, ββ AszBonyomnak, halaßsza, AßBonyról	ffz aßzfon

2. Helyesírási sajátosságok

A nyelvemlékek helyesírási sajátosságait a most érvényben lévő szabályzat alapján vizsgáltam (AkH. 2000), ezt használtam viszonyítási alapnak. Az idegen szavakra, az elválasztási módokra, az írásjelekre és rövidítésekre külön nem tértem ki, az egyszerűsítő írásmódra pedig nem találtam példát. Az alábbi szempontok alapján tanulmányoztam az okiratokat:

- A kiejtés szerinti írásmód;
- A szóelemző írásmód;
- A hagyományos írásmód;
- A különírás és az egybeírás;
- A kis és a nagy kezdőbetűk;
- A tulajdonnevek írása;
- A számok írása.

Először azokat a helyesírási sajátosságokat mutatom be, amelyek mindkét nyelvhasználatban előfordulnak, majd azokat, melyek csak a világiban, végül pedig csak az egyháziban fellelhetőeket. Az említett írásmódok mindegyik típusa megtalálható mindkét nyelvhasználatban (kivéve a számok írása), csak az azokon belül szereplő szabályok előfordulása mutat néhol különbséget. A példák közlésénél a levelekben talált formát tartottam meg.

Az egyházi nyelvhasználat 17. századi kifinomultsága mellett szól, hogy a vizsgált 8 okiratban 93 helyesírási sajátosságot véltem felfedezni, míg a 9 világiban 134 eltérést.

2.1. A kiejtés szerinti írásmód

A szóelemek leírásának alapja a történeti hagyományban kialakult, a helyesírás által is őrzött mai köznyelvi kiejtés. A kiejtés szerinti írás elve azt jelenti, hogy a szóelemek írásformáját köznyelvi kiejtésük szerint rögzítjük (AkH. 2000: 18).

AkH. 21. – Egyes szavaknak minden alakjában hosszú a szókezdő, illetőleg a szóbelseji *í, ú, ű*.

Világi előfordulás: *igy* (Pr, 1679), *irja* (Pe, 1751), *ítélenie* (Pe, 1751), *mig* (Pe, 1694), *migh* (Pe, 1695), *miglen* (Pe, 1695).

Egyházi előfordulás: *ugy* (Hf, 1627), *Ujfalusi* (Mu, 1646), *szivből* (Hk, 1627).

AkH. 27. a) – Számos szó a toldalékos alakok többségében is megőrzi a többeli magánhangzó hosszúságát, s csak néhány származékban váltja rövidre.

Világi előfordulás: *Birák* (Pe, 1687), *birhassa* (Pe, 1687), *birtak* (Pr, 1661), *hire* (Pe, 1687).

Egyházi előfordulás: *Birai* (Bu, 1655), *birhajón* (Be, 1630), *bizattatott* (Hk, 1627), *hiven* (Hk, 1627), *hívni* (Hk, 1627).

AkH. 34. – Mindig hosszú a magánhangzója az alábbi szóelemeknek: az *-ít*, a *-dít* és a *-sít* igeképzőknek; az *-ú*, *-ű*, *-jú*, *-jű* melléknévképzőknek.

Világi előfordulás: *bizonyicsam* (Pe, 1751), *említett* (Pe, 1751), *indithat* (Pe, 1751), *indított* (Pe, 1751), *kényszerítveén* (Pe, 1751), *megemlített* (Pr, 1679), *minémü* (Pe, 1751), *neminemü* (Pr, 1647), *nevezetü* (Pe, 1694).

Egyházi előfordulás: *állítani* (Hk, 1627), *bizonyítására* (Hk, 1627), *emlitenünk* (Bu, 1655), *említett* (Bu, 1655), *háborítás* (Mu, 1646), *igazitani* (Hk, 1627), *jobbítja* (Hk, 1627), *karofitasuk* (Bu, 1620), *nehezítéje* (Hk, 1627), *nevezetü* (Bu, 1655), *pusztítókat* (Hk, 1627), *szelidít* (Hk, 1627).

AkH. 39. – Több toldalékunk mássalhangzóját magánhangzó után megkettőzzük, mássalhangzó után nem. Az ilyen váltokozást mutató toldalékok a következők: a *-t*, *-tt* időjel; a *-t*, *-tt* igenévképző; a *-t*, *-tt* helyhatározórag; a *-t*, *-tt* a névutók végén; a *-b*, *-bb* középfokjel; a *-d*, *-dd* személyrag felszólító módbeli tárgyas ragozása, egyes szám 2. személyű rövidebb formában.

Világi előfordulás: *adatot* (Pr, 1600), *alab* (Pe, 1695), *alat* (Pe, 1695), *egyűt* (Pr, 1661), *előte* (Pr, 1661), *előt* (Pr, 1661), *említett* (Pe, 1751), *hitethetük* (Pe, 1751), *kelletet* (Pe, 1751), *lakot* (Pr, 1647), *maradot* (Pr, 1661), *veget* (Pr, 1647).

Egyházi előfordulás: *alab* (Be, 1630), *alat* (Bu, 1620), *melet* (Be, 1630), *mellet* (Mu, 1620), *miat* (Bu, 1620), *véget* (Bu, 1655).

2.2. A szóelemző írásmód

„Helyesírásunk a szóelemző írásmód elvének érvényesítésével biztosítja azt, hogy a toldalékos szavakban mind a szótő, mind a toldalék, az összetett szavakban pedig minden tag világosan felismerhető legyen” – olvashatjuk a helyesírási szabályzat 49. pontjában.

AkH. 51. – Vannak olyan mássalhangzó párok, amelyeknek tagjait ugyanazon a helyen és módon képezzük, csak az egyiket a hangszalagok rezgése nélkül, tehát zöngétlenül, a másikat a hangszalagok rezgésével, tehát zöngésen. Ilyen párok: p–b, t–d, k–g, f–v, sz–z, s–zs, ty–gy, c–dz, cs–dzs. Ha a felsorolt hangok közül egy zöngétlen és egy zöngés kerül egymás mellé, a kiejtésben az első hang zöngésség szempontjából többnyire hasonul az utána következőhöz.

Világi előfordulás: *atták* (Pe, 1751), *attá* (Pe, 1751), *attam* (Pe, 1695), *biztatkat* (Pe, 1751), *engette* (Pr, 1679).

Egyházi előfordulás: *kabfolata* (Bu, 1655), *nemzedsigre* (Be, 1630), *nemzedtségrül* (Be, 1630).

AkH. 53. – Két hang találkozásának gyakran az a következménye, hogy a két hang a kiejtésben teljesen azonossá válik. A teljes hasonulás révén előálló kiejtésbeli módosulásokat általában nem tüntetjük föl az írásban, hanem az eredeti szóelemeket jelöljük.

Világi előfordulása: *szabacságában* (Pe, 1695).

Egyházi előfordulás: *Fordicsa* (Bu, 1620).

AkH. 56. – Ha az *l* és az *ll* végű igékhez *j*-vel kezdődő tárgyias személyrag (*-ja*, *-juk*, *-jük*, *-játok*, *-ják*) vagy pedig a felszólító mód *-j* jele járul, kiejtésben általában teljes hasonulás következik be. Ezt a szóbelseji teljes hasonulást az írás nem jelöli, s így az igék eredeti *l*, illetőleg *ll* hangjának, valamint a toldalék *j*-jének jelét változtatás nélkül írjuk egymás mellé.

Világi előfordulás: *allyon* (Pe, 1695).

Egyházi előfordulás: *parancsollyuk* (Mu, 1620).

AkH. 58. – Ha a *t*, a *d* és az *n* végű igékhez *j*-vel kezdődő tárgyias személyrag (*-ja*, *-juk*, *-jük*, *-játok*, *-ják*), illetőleg – a *t* végű igék kivételével – a felszólító mód *j* jele járul, a kiejtésben a mássalhangzók összeolvadnak. Írásunk ezt a szóbelseji összeolvadást nem jelöli, s így mind az ige végső magánhangzóját, mind pedig a toldalék *j*-jét változatlanul hagyva írjuk.

Világi előfordulás: *adgiak* (Pr, 1661), *adgya* (Pe, 1751), *akarattya* (Pe, 1694), *folyamattyaig* (Pe, 1694), *halogattyaik* (Pe, 1751), *idegenyegyék* (Pe, 1695), *lattyuk* (Pe, 1751), *mutattyuk* (Pe, 1751), *parancsolattya* (Pr, 1699), *retyeivel* (Pe, 1694), *réttyeivel* (Pe, 1695), *sajáttyát* (Pe, 1694), *szomszégya* (Pe, 1695), *tudgya* (Pe, 1751).

Egyházi előfordulás: *adgyuk* (Mu, 1620), *agyuk* (Bu, 1664), *fölgye* (Be, 1630), *parancsolattyaiból* (Bu, 1655), *szomszégya* (Bu, 1664).

2.2.1. A szóelemző írásmódnak csak a világi nyelvhasználatban való megnyilvánulásai

AkH. 59. – A *t + sz*, *d + sz*, *gy + sz* hangkapcsolat a kiejtésben gyakran rövid vagy hosszú *c* hanggá, a *t + s*, *d + s*, *gy + s* hangkapcsolat pedig rövid vagy hosszú *cs* hanggá olvad össze. Az írás ezt a szóbeljeji mássalhangzó-összeolvadást nem jelöli.

Előfordulása: *egyczer* (Pr, 1679).

AkH. 65. – Az *ll*-re végződő igék legnagyobb részének toldalékos alakjaiban megtartjuk a két *l*-es írást, noha a rá következő mássalhangzó hatására a hosszú *l* mindig megrövidül.

Előfordulás: *levalom* (Pe, 1687).

AkH. 82. – A *lesz*, *tesz*, *vesz*, *visz*, *eszik*, *iszik* ige felszólító alakjaiban a módjel *gy* alakban járul az igék magánhangzós tövéhez. A *bisz* ige felszólító alakjaiban hosszú *gy*-t ejtünk, és kettőzött *gy*-t írunk.

Előfordulás: *bidgye* (Pe, 1751).

AkH. 83. – Megváltozott, a névszó tövének végső mássalhangzójával azonos (teljesen hasonult) formában járul a *-val*, *-vel* és a *-vá*, *-vé* határozórag *v*-je minden mássalhangzóra végződő névszóhoz.

Előfordulás: *öröksegekel* (Pr, 1661), *penzûnkel* (Pr, 1661), *Uramval* (Pr, 1679).

AkH. 84. – Az *ez*, *az* mutató névmás *z*-je teljesen hasonul a mássalhangzóval kezdődő határozórag első hangjához.

Előfordulás: *ahoz* (Pe, 1751).

2.2.2. A szóelemző írásmódnak csak az egyházi nyelvhasználatban való megnyilvánulásai

AkH. 55. – Ha a *gy* és a *ny* végű igékhez *j*-vel kezdődő tárgyas igerag (*-ja*, *-juk*, *-játok*, *-ják*) vagy a felszólító mód *-j* jele járul, a kiejtésben a *j* teljes hasonulása következik be. Előfordulás: *Hadgyuk* (Mu, 1620).

2.3. A hagyományos írásmód

Helyesírásunk bizonyos meghatározott esetekben a hagyományt követi a mai hangjelölési rendszer, a mai kiejtés, illetőleg a szóelemzés rovására (AkH. 2000: 38).

2.3.1. A hagyományos írásmódnak csak a világi nyelvhasználatban való megnyilvánulásai

AkH. 91. – Néhány szóban a hagyomány megőrizte a ma már nem érzett eredetet, illetőleg a régebbi írásformát.

Előfordulás: *minyájan* (Pe, 1687).

2.3.2. A hagyományos írásmódnak csak az egyházi nyelvhasználatban való megnyilvánulása

AkH. 89. – Köznyelvünk hangrendszerében már nincs meg a régi *ly* hang, írásunk azonban megtartotta az *ly* betűt, ezért számos szóban hagyományosan *ly* a *j* hang jele. Előfordulás: *fójtatni* (Hk, 1627), *Hellységek* (Bu, 1655).

2.4. A különírás és az egybeírás

„Az összefüggő szövegben egymás után következő szavakat általában egymástól külön írjuk le, hogy az írott szöveg világosan áttekinthető legyen. Ezt az alapszabályt azonban nem alkalmazhatjuk olyankor, ha két vagy több szó összekapcsolódásával keletkezett (azaz összetett) szavakat írunk le. Ezeknek szoros egységét ugyanis egybeírással vagy (ennek egyik megoldási formájaként) olykor kötőjeles kapcsolással fejezzük ki” – írja a szabályzat 95. pontjában.

AkH. 106. c) – A kialakult szokást megtartva jelentésváltozás nélkül is egybeírjuk több alanyos kapcsolat tagjait.

Világi előfordulás: *Nap kellet* (Pe, 1695), *Nap Nyugat* (Pe, 1695).

Egyházi előfordulás: *nap feljötrül* (Be, 1630), *Nap keleten* (Bu, 1664), *Nap nyugat* (Bu, 1664).

AkH. 112. – Az *-ó*, *-ő* képzős igenevet, ha csak alkalmi minőségjelző, általában különírjuk jelzett szavától. Ha viszont az igenévi jelzős kapcsolatok tagjai jelentés tekintetében összeforrtak, a két egyszerű szót egybeírjuk.

Világi előfordulás: *szanto földemet* (Pr, 1647).

Egyházi előfordulás: *szanto földet* (Be, 1630).

AkH. 114. b) – Egybeírjuk a (általában fajtajelölő) főnévi minőségjelzős alakulatokat.

Világi előfordulás: *szolga birora* (Pr, 1600), *szolgabíró* (Pe, 1751).

Egyházi előfordulás: *köz napokon* (Hk, 1627).

AkH. 128. c) – A jelöletlen, azaz személyrag (-jel) nélküli birtokos jelzős összetételek tagjait mindig egybeírjuk.

Világi előfordulás: *ház helyet* (Pe, 1751), *házhely* (Pe, 1751), *korcsma házát* (Pe, 1694).

Egyházi előfordulás: *Harangszó* (Hk, 1627), *Kerites kapuig* (Hk, 1627), *Temető Kert* (Hk, 1627), *Törvény szék* (Bu, 1655), *Tplom Keritefék* (Hk, 1627).

AkH. 129. – Sok alárendelő összetett szavunknak elő- és utótagja között olyan bonyolult kapcsolat van, hogy az összetétel csak többszavas szerkezettel értelmezhető. Az ilyen jelentéstömörítő összetételek tagjait, köztük a hasonlító összetételeket, mindig egybeírjuk.

Világi előfordulás: *Udvar haznak* (Pr, 1679).

Egyházi előfordulás: *Eskút tárfaival* (Bu, 1664), *tüzi fát* (Hk, 1627).

AkH. 131. a) – Ha az igekötő közvetlenül a saját igéje (vagy igeneve) előtt áll, egybeírjuk vele.

Világi előfordulás: *bé iktatassuk* (Pe, 1694), *el kerülheffük* (Pe, 1751), *el múlt* (Pe, 1751), *el tavozhatatlan* (Pr, 1661), *el vetett* (Pe, 1751), *el-múlt* (Pe, 1751), *el-várván* (Pe, 1751), *fel indított* (Pe, 1751), *fel jegyzett* (Pe, 1751), *fel venni* (Pr, 1661), *fel-tenni* (Pe, 1751), *ki irtáfát* (Pe, 1687), *ki mulo* (Pr, 1679), *ki valtasara* (Pr, 1661), *ki-fzerzesse* (Pe, 1751), *ki-vegen* (Pe, 1751), *le teven* (Pr, 1647), *le verte* (Pe, 1687), *leg tovább* (Pe, 1687), *meg betfültünk* (Pe, 1694), *meg előzni* (Pe, 1751), *meg erőfítet* (Pr, 1661), *meg irni* (Pe, 1751), *meg irt*, (Pr, 1661) *Meg Jedzés* (Pe, 1687), *meg rontott* (Pe, 1751), *megh bezültetven* (Pr, 1647), *megh Erőfítet* (Pe, 1695), *megh eskettetvén* (Pr, 1600), *megh Holt* (Pe, 1695), *megh irt* (Pe, 1695), *megh keöldöttem* (Pr, 1600), *megh vet* (Pr, 1647), *meg-tériteni* (Pe, 1751), *vijsa foglalhassa* (Pr, 1647).

Egyházi előfordulás: *bé vett* (Hk, 1627), *el hanyja* (Hk, 1627), *el igazitáfa* (Bu, 1655), *el járjon* (Hk, 1627), *el jövőn* (Hk, 1627), *el olvasván* (Mu, 1646), *el válalom* (Hf, 1627), *elő álljon* (Hk, 1627), *fel osztafa* (Bu, 1655), *fel vágva* (Hk, 1627), *ki hajtani* (Hk, 1627), *ki kerni* (Hk, 1627), *ki tanulván* (Hk, 1627), *ki tudakóvón* (Hk, 1627), *meg edgyezés* (Bu, 1655), *meg erőfít* (Hk, 1627), *meg érthejsük* (Bu, 1655), *meg hallottuk* (Mu, 1620), *meg kivantatik* (Hk, 1627), *meg látogatni* (Hk, 1627), *meg mutatván* (Mu, 1646), *meg tífztittfa* (Hk, 1627), *viffza rakni* (Hk, 1627).

2.4.1. A külön- és az egybeírásnak csak a világi nyelvhasználatban való megnyilvánulásai

AkH. 100. c) – A már teljesen összeforrott, ezért csak második tagjukon toldalékolt mellérendelő összetett szavakat egybeírjuk.

Előfordulás: *per patvar* (Pr, 1661).

AkH. 107. b) – A minőségjelzős összetételeket egybeírjuk.

Előfordulás: *edes anniatul* (Pr, 1661).

AkH. 128. b) – A jelölt birtokos jelzős kapcsolatokból keletkezett összetételeket egybeírjuk.

Előfordulás: *házas tárfa* (Pr, 1600).

AkH. 130. c) – Az *a*, *e*, *az*, *ez* mutató névmásból és a különféle névutókból álló kapcsolatokat egybeírjuk, ha egységes határozót alkotnak.

Előfordulás: *az alatt* (Pe, 1751), *aziránt* (Pr, 1600).

AkH. 135. – Olyan szavakat, amelyek beszédünkben gyakran fordulnak elő egymás mellett, nemegyszer új jelentést hordozó összetételekként forrnak össze. Az ilyen kapcsolatokat egybeírjuk.

Előfordulás: *ugyan akkor* (Pr, 1699).

AkH. 134. – Az *akár*-, *bár*-, *mind*-, *minden*- és *vala*- előtagú névmásokat és

névmási határozókat egybeírjuk.

Előfordulás: *akár menyit* (Pe, 1751).

2.4.2. *A külön- és az egybeírásnak csak az egyházi nyelvhasználatban való megnyilvánulásai*

AkH. 106. b) – Az alanyos összetételeket egybeírjuk.

Előfordulás: *hafzon vételért* (Hk, 1627).

AkH. 125. b) – A jelölt határozós kapcsolatokból keletkezett összetételeket egybeírjuk.

Előfordulás: *alá írása* (Mu, 1646).

2.5. *A kis és a nagy kezdőbetűk*

A magyar szavakat általában kis kezdőbetűvel írjuk, de egyes meghatározott esetekben naggyal is (AkH. 2000: 58).

AkH. 144. – Közszavainkat általában kisbetűvel kezdjük. Erős érzelmi töltés ellenére általában kisbetűvel írjuk a magasztos tartalmú, kellemes hangulatú és jelentéssű szavakat is.

Világi előfordulás: *Emberek* (Pe, 1694), *Esküt Ember* (Pe, 1694), *Földet* (Pe, 1751), *Jobbagyot* (Pr, 1661), *Kapálló* (Pe, 1694), *Kafzálloival* (Pe, 1687), *Levéllal* (Pe, 1751).

Egyházi előfordulás: *Egyház fi* (Hk, 1627), *Egyházfinak* (Hk, 1627), *Falunkhoz* (Bu, 1620), *Harangzó* (Hk, 1627), *Harangozó* (Hk, 1627), *Kapukon* (Hk, 1627), *Keritéfét* (Hk, 1627), *Temető Kert* (Hk, 1627), *Tplom Keritefék* (Hk, 1627).

AkH. 150. – Közszavak nagybetűs kezdése lehet a megszemélyesítés eszköze, erősítheti a szavak hangulatát, felhívhatja a figyelmet fogalmi tartalmukra, sőt egyszerre is szolgálhatja mindegyik célt.

Világi előfordulás: *Fiam* (Pr, 1661), *Uramval* (Pr, 1679).

Egyházi előfordulás: *Tekintetes Törvényfzék* (Bu, 1655).

2.6. *A tulajdonnevek írása*

A tulajdonneveknek több típusát különböztetjük meg: a személyneveket, az állatneveket, a földrajzi neveket, a csillagneveket, az intézményneveket, a márkaneveket, a címeket stb. (AkH. 2000: 61).

2.6.1. A tulajdonnevek írásának csak a világi nyelvhasználatban való megnyilvánulásai

AkH. 155. – Mind a családneveket, mind a keresztneveket nagy kezdőbetűvel írjuk.

Előfordulás: *pal* (Pr, 1679), *peter* (Pr, 1679).

AkH. 160. – A mitológia és a vallás fogalomkörébe tartozó személynévként használt nevek általában nagy kezdőbetűsek.

Előfordulás: *isten* (Pr, 1661).

AkH. 174. – Ha egy földrajzi név egyértelmű (azaz egyetlen egyszerű szó), az alapformát természetesen nagybetűvel, az *-i* képzős származékot pedig kisbetűvel kezdjük.

Előfordulás: *ungvar* (Pr, 1661).

AkH. 181. – A mai és a történelmi államrészek nevében a kis kezdőbetűs *me-gye, járás, városkörnyék, bánság, grófság, terület* stb. utótagot különírjuk az előtte álló névrészekről.

Előfordulás: *Unghvarmegieben* (Pr, 1647).

2.6.2. A tulajdonnevek írásának csak az egyházi nyelvhasználatban való megnyilvánulásai

AkH. 175. a) – A több elemből álló, *ország, föld, alföld, part* utótagú országneveket, valamint jelentésükben tömbösödött tájneveket.

Előfordulás: *Berek Uj falu* (Bu, 1620), *Magyar Ország* (Mu, 1646), *Magyar ország-ba* (Mu, 1646).

2.7. A számok írása

AkH. 289. a) – Ha a tőszámneveket betűvel írjuk, kétezerig minden szám nevét egybeírjuk; ezen felül csak a kerek ezresek és a milliósokat.

Előfordulás: *tizen négy ezer négy szaz* (Pr, 1679), *harmincz hat ezer* (Pr, 1679), *huszon öt* (Pe, 1694), *huszon negi* (Pr, 1661), *Nyolcz ezer* (Pr, 1679).

Összefoglalás

Kutatásomban a 17. századi kárpátaljai világi és egyházi magyar nyelvhasználat hangjelölési és helyesírási sajátosságaiból adtam ízelítőt, s egyben megkísérek választ adni arra a kérdésre, hogy észlelhető-e egy adott koron belül közöttük különbség.

Hangjelölés

A hangjelölési módoknál egyik érdekesség, hogy mindkét nyelvhasználatban ugyanazoknál a hangoknál fordultak elő a jelölési változások a mai nyelvhez viszonyítva – de nem mindig ugyanolyan formában realizálódva.

A 38 (+ y, ss, ssz) betűből 21 az eltérő hangjelölésű, 20 hangnál pedig nem találtam differenciát – mindez a mai nyelvhez viszonyítva.

A következő hangok egyeznek mind a kis, mind a nagybetűs írásban a mai jelölési módokkal a világi és az egyházi nyelvhasználatban egyaránt: *a, b, d, e, f, g, gy, h, l, m, n, ny, o, ó, p, r, t, ty, u, v*.

Olyanra nem találtam példát a két nyelvezet vizsgálata közben, hogy míg az egyik megegyezett volna a mai hangjelöléssel, addig a másik eltért volna tőle. Viszont egyes hangoknál előfordult, hogy nem leltem a nagybetűs változatára példát egyik típusban sem (ilyenek: *Í, Ly, Ó, Ő, Ű, Ű, Z, Zs*).

Az alábbiaknál figyeltem meg eltérő jelölési módokat a világi és az egyházi realizáció során: *á, c, cs, é, í, j, k, ly, ő, ő, s, sz, ú, ü, ű, z, zs + y, ss, ssz*. Ezek közül az egységesen eltérő jelölésű hangok közül kitűnik, hogy többségében a világi nyelvhasználatban egy-egy hangnak a jelölése változatosabb képet mutat, mint az egyházi nyelvhasználatban. Ezt jól szemlélteti az alábbi táblázat.

Problematikus hangok és jelölésük		
Mai hangjelölés	Világi realizáció	Egyházi realizáció
Á, á	A, a, á, ä	a, á
C, c	Cz, c, cz, c3, tz, t3	cz, c
Cs, cs	Cs, cs, cf, c3, tf	cs, f, tf, ts
É, é	E, é, e, ě	E, é, e
I, i	I, i, ĩ	I, i, ĩ
í	í, i	í, i
J, j	J, j, i	J, j, ly
K, k	K, C, k	K, C, k, ch
ly	ly, lj	ly
Ő, ő	Ő, ő, ő, eő, ô	ő, ó, o
ó	ő, eő, eő, ő, ô	ő, ô, o
S, s	S, s, f	S, s, f
Sz, sz	Sz, sz, f, f3, f3, 3, 3, 3, 3	Sz, sz, f3, f3, 3, 3
Ú, ú	U, u, ú	Ú, U, ú, u
ü	ü, ú, û, ü	ü
ű	ű, ü, ü	ű, ü
z	z, 3	z, 3
zs	f, s	f
y	y, i, j	y
ss	ss, sf, ff	fs, ff
ssz	sz3, 3sz, 33	ffz

Helyesírás

Az egyházi nyelvhasználat 17. századi kifinomultsága mellett szól, hogy a vizsgált 8 okiratban 93 helyesírási sajátosságot véltem felfedezni, míg a 9 világiban 134 eltérést. Ez rávilágít és megerősíti azt a feltevést, hogy a világi nyelvezet a „használtabb”, szélesebb réteg fejezi ki magát vele – és egyben sokszínűbb is. Épp ezért fordul elő benne több helyesírási sajátosság több formában, mint az egyháziban.

A kiejtés szerinti írásmódnál az egyik leggyakrabban előforduló példa volt mindkét esetben az *-ít*, *-dít*, *-sít* melléknévképző *-i*-vel való írása volt: *megemlítés* (Pr, 1679), *igazitani* (Hk, 1627).

A szóelemző írásmód vizsgálata mutatja a legváltozatosabb eltéréseket a két nyelvezet között, sokszíniúen jelennek meg az okiratokban. A közösen előforduló sajátosságok mellett a világi nyelvhasználatban még 5 szabályszerűség is megfigyelhető (*fabacsfagaban* (Pe, 1695), *Uramval* (Pr, 1679), *levalom* (Pe, 1687), *hidgye* (Pe, 1751), *ahoz* (Pe, 1751)), viszont az egyháziban csak kettő: *Fordicsa* (Bu, 1620), *Hadgyuk* (Mu, 1620).

Elenyésző számú – mindössze három – példát találtam a hagyományos írásmód jelölésére az okiratokban: *minyájan* (Pe, 1687), *fajtatni* (Hk, 1627), *Hellyfégek* (Bu, 1655).

A kutatás során az egyik legszámottevőbb helyesírási sajátossággént jelent meg a különírás és az egybeírás. Főképp az ige előtti igekötők különírása fordult elő nagy számban egységesen mindkét nyelvhasználatban: *ki mulo* (Pr, 1679), *megh beczültetven* (Pr, 1647), *fel ofztafa* (Bu, 1655), *viffza rakni* (Hk, 1627). Ennél az írásmódnál is a világi nyelvezetben találtam a jelentősen több különálló szabályszerűséget (összesen hetet), míg az egyháziban mindössze kettőt.

A levelekben leginkább a közszavak következtlenül nagybetűvel való írása volt a jellemző, csupán egy-két esetben volt indokolt a nagy kezdőbetű: *Esküt Ember* (Pe, 1694), *Jobbogyót* (Pr, 1661), *Harangfzó* (Hk, 1627), *Falunkhoz* (Bu, 1620).

A tulajdonnevek írása egyik legkevesebbszer előforduló helyesírási sajátosság a levelekben. Mindkét típusban előfordul, de másképp jelenik meg a világiban (5 szabályszerűség), mint az egyháziban (1 szabályszerűség): *isten* (Pr, 1661), *Unghvarmegieiben* (Pr, 1647), *Berek Uj falu* (Bu, 1620), *Magyar Ország* (Mu, 1646).

Csak a világi típusú iratok között találtam a számok írására példát, amelyekből kitűnik, hogy következetesen minden elemet külön szóként írtak le: *tizen négy ezer négy fzaz* (Pr, 1679), *huszon negi* (Pr, 1661).

	Világi nyelvhasználat	Egyházi nyelvhasználat
Hangjelölés	96	74
Helyesírás	134	93

Végeredményben a feltett kérdésre a vizsgálatok alapján elmondhatom, hogy határozottan érzékelhető a két nyelvhasználat közötti különbség, de Deme Lászlót idézve: „Mint a tudományban mindenütt, itt is óvatosság kell, kritikus alázat a tényekkel szemben. Alázat, mert nem beléjük magyarázni kell összefüggéseket és törvényszerűségeket, hanem meglátni bennük; de kritika is, mert a valóság gyakran nemcsak bonyolult, hanem kuszált is, s a bonyolultság elidegeníthetetlen sajátja ugyan, de a kuszáltság már nem föltétlenül” (Deme 1959: 91).

A téma természetesen további kutatásokat kíván mind a nyelvjárás, mind a köznyelv vizsgálata terén, mint ahogy az is egy későbbi vizsgálat tárgyát képezi, hogy miből fakadnak ezek a különbségek a két bemutatott nyelvhasználat között. Jelen tanulmány azt a célt szolgálja, hogy alátámassza a feltevést, miszerint van – és egyes esetekben jelentős – különbség a két nyelvhasználat között, a következő lépés pedig ezeknek a különbségeknek a feltételezhető okait kívánja majd feltárni.

Felhasznált irodalom

- BENKŐ Loránd 1957. *Magyar nyelvjárástörténet*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- DEME László 1959. *A XVI. század végi nyelvi norma kérdéséhez*. Nyelvtudományi Értekezések 20. sz.
- EGRINÉ ABAFFY Erzsébet 1965. *Sopron megye nyelve a XVI. században*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- FARKAS Vilmos 1982. *A magyar hangtörténet és helyesírástörténet rendszerbeli összefüggése*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- FARKAS Vilmos 1971. *Helyesírásunk hangjelölés-rendszerének története*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- GRÉCZI-ZSOLDOS Enikő 2007. *Nógrád vármegye nyelve a XVII. században*. Nógrád Megyei Levéltár, Salgótarján.
- HEGEDŰS Attila 2003. Marginális megjegyzések. Ómagyar kori labiális utótagú záródó kettőshangzóink megmaradásának kérdéséről. In: *Magyar Nyelvjárások XLI*: 211–215.

- KNIEZSA István 1959. *A magyar helyesírás története*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- KNIEZSA István 1952. *Helyesírásunk története a könyvnyomtatás koráig*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- NÉMETH Miklós 2004. *Nyelvjárás, beszélt nyelv és spontán sztenderdizációs törekvések a XVIII. századi szegedi őrnöki nyelvben*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- NÉMETH Miklós 2008. *Nyelvi változás és váltakozás a társadalmi és műveltségi tényezők tükrében. Nyelvi változók a XVIII. században*. Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged.
- NÉMETH Miklós 2013. *Történeti szociolingvisztika – három évtized mérlege –*. In: Elmélet és empiria a szociolingvisztikában (Válogatás a 17. Élőnyelvi Konferencia – Szeged, 2012. augusztus 30. – szeptember 1. – előadásaiából). Gondolat Kiadó, Budapest.
- PAPP László 1961. *Nyelvjárás és nyelvi norma a XVI. századi deákjaink gyakorlatában*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- PAPP László 1964. *Magyar nyelvű levelek és okiratok formulái a XVI. században*. Nyelvtudományi Értekezések 44. sz.
- RÉVAY Valéria 2010. *A nyelvhasználat szintjei a XVII–XIX. században Északkelet-Magyarországon*. Iskolakultúra, Veszprém.
- SÁROSI Zsófia 2003. Történeti szociopragmatika – a magyar nyelvtörténet más megközelítésben. *Magyar Nyelv* 99, 434–448.
- SZEMERE Gyula 1974. *Az akadémiai helyesírás története*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- VARJAS Béla 1982. *Paleográfiai útmutató 15–17. századi magyar nyelvű kéziratok olvasásához*. ELTE Könyvtártudományi Tanszék, Budapest.

A magyar helyesírás szabályai 2000. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Magyar helyesírás és szóragasztás főbb szabályai 1982. Helikon Kiadó, Budapest.

Nyelvi fogalmak kisszótára 2000. Szerk.: Kugler Nóra – Tolcsvai Nagy Gábor. Korona Kiadó, Budapest.

Mellékletek

1. sz. melléklet

A feldolgozott iratok keletkezési ideje, helye

Világi okiratok

Kárpátaljai Területi Állami Levéltár Beregszászi Fióklevéltárából:

A Pribékek családi fondja (777. fond)

Pr, 1600 = Hivatalos írása Csicseri Orosz Zsigmondnak az örökség felosztása végett Pribék Ferenchez

- Pr, 1647 = Pribék Ferenc kiváltja zálogba adott földjét Gregorius Endefit úrtól
Pr, 1661 = Sztrogi Péter kiváltólevele zálogba adott jobbágyukért (Lakard)
Pr, 1679 = Tárkányi István feleségének Kistárkányban és Darócon vásárolt földjeinek és szőlőinek feljegyzései
Pr, 1699 = Becski Judit panaszlevele nemes Pribék Ferenchez
A Perényi bárók családi fondja (60. fond)
Pe, 1687 = Perényi Istvánnak telket adományoznak
Pe, 1694 = A badalai telek adományozásáról (Badaló)
Pe, 1695 = Károly Krisztina Ugocsában eladja egy telekét Ungvári Ferencnek (Ugocsa)
Pe, 1751 = Ifjabbik Czékus András levele Perényi bárónéhoz

Egyházi okiratok

A Kárpátaljai Református Egyházkerület Levéltárából:

- Bu, 1620 = A beregújfalusi jobbágyok kérése (Beregújfalu)
Mu, 1620 = Bethlen Gábor erdőt adományoz (Munkács)
Hk, 1627 = A harangozó kötelességeiről (Beregszász?)
Hf, 1627 = A harangozó fogadalomtétele (Beregszász?)
Be, 1630 = Orbán János eladja az egyháznak földjét (Beregszász)
Mu, 1646 = Rákóczy György odaadja az erdőt a beregieknek (Munkács)
Bu, 1655 = A beregújfalusiak igazságtétel-kérése az erdő felosztásáról (Beregújfalu)
Bu, 1664 = Lucats Pap Úrtól vásárolt föld szerződése (Beregújfalu)

Abstract

The main goal of my work was the study of Transcarpathian Hungarian language, including the use of religious and secular language. Hereinafter I would like to apply a new kind of scientific approach – sociopragmatic, which served as an initial step for this study. The research material includes archival documents, old Hungarian letters from the Transcarpathian Protestant Church and the Transcarpathian Governmental Archives. I compared the basics of spelling and sound tagging peculiarities between the two types of language use. While in the secular language usage I found 96 sound tagging feature, in the religious only 74. Also a more significant amount of spelling peculiarities appeared in the secular language usage (134), as in the religious one (93). The aim of this present work is to illustrate the differences. The next step is finding answers to the reasons for the assumed differences.

MÁV-trakció Zrt. (szerk.): *Vasútépészet múltja*. EDKOPRESS Gazdasági Műszaki Tanácsadó és Kiadói Kft., Budapest. 16–19p.

Etis plus adatbázis: <http://viewer.etisplus.net/> (Utolsó letöltés: 2014. február 20.)

Magyar Statisztikai Évkönyv 1900. *Új Folyam VIII*. Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest.

RAGÓ Mihály, MANDOLA István 1996. *Magyar Vasúttörténet 2. kötet*, Közlekedési Dokumentációs Kft., Budapest.

SZEBERÉNYI Márton 2007. *A Millenniumi Földalatti Vasút vonala és annak története*. http://digitus.itk.ppke.hu/~szema/FJFVV_von.html (Utolsó letöltés: 2014. február 20.)

Szerb Vasutak Vállalat hivatalos menetrendje: <http://w3.srbrail.rs/zsredvoznje/?lang=sr> (Utolsó letöltés: 2014. február 20.)

http://szegedpanorama.blogspot.hu/2013_05_26_archive.html (Utolsó letöltés: 2014. február 20.)

Abstract

The current status of the railway network of Vojvodina clearly reflects the economic and political situation of the territory. The province had the densest railway network of Europe in the past, but today the Autonomous Province of Vojvodina has only one line, which has a neglected technical status. As a result of the peace-treaty of Trianon and the wars on Balkan the modernization of transport ranged only to the construction of the highway (Corridor 10), while the improvement of railway network was effaced. The aim of the study is to draw the attendance on the tendency of the devolution of Vojvodina's railway network, which was modern in the past but today is underdeveloped. Secondly, the paper will submit those reasons, which led to the fact, that the role of railway in terms of transit and passengers is totally made by the public road nowadays. After the Balkan wars there were new opportunities for the country to improve the railway network, in order to clarify the economic role and potential of the region, these opportunities should be traced. The paper reveals to the past, to the current situation of the railway network in Vojvodina and its potential future, from the aspect of the Corridor 10's construction and the corridor's economic and social consequences and relationships.

A kötet szerzői

BAJTALAN HUNOR

Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Földrajz Kar, Magyar Földrajzi Intézet, Földrajz
Doktori Iskola, Kolozsvár

Témavezető: Benedek József, egyetemi tanár, akadémikus

BAKÓ EDIT

Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Politika-, Közigazgatás- és
Kommunikációtudományi Kar, Újságírói Tanszék, Hungarológiai Doktori Iskola,
Kolozsvár

Témavezető: Dr. Cseke Péter

BENCSIK ORSOLYA

Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományi Doktori
Iskola, Modern Magyar Irodalom Alprogram, Szeged

Témavezető: Dr. habil. Virág Zoltán egyetemi docens

BRAUN LÁSZLÓ

Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történelem és Néprajz Doktori
Iskola, Debrecen

Témavezető: Dr. Papp Imre

DEMJÉN IZABELLA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar,
Nyelvtudományi Doktori Iskola, Piliscsaba

Témavezető: Dr. Hegedűs Attila

FARKAS WELLMANN ENDRE

Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományi Doktori
Iskola, Modern Magyar Irodalom Alprogram, Szeged

Témavezető: Dr. habil. Szabó Gábor egyetemi docens

HEGEDŰS NORBERT

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Doktori Iskola,
Komárom

Témavezetők: Prof. PhD. Erdélyi Margit, CSc., PaedDr. Keserű József, PhD.

HORVÁTH ATTILA

Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományok Doktori Iskola,
Magyar és összehasonlító irodalomtudományi program, Debrecen
Témavezető: Dr. Baranyai Norbert

MGR. ILLÉS ATTILA

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Doktori Iskola,
Komárom
Témavezető: Dr. Vörös Ferenc, PhD.

KISS TÍMEA

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Doktori Iskola,
Komárom
Témavezető: Doc. PhD. Lőrincz Julianna, PhD.

KOVÁCS ÁRON

Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Regionális Politika és
Gazdaságtan Doktori Iskola, Pécs
Témavezető: Dr. Erdősi Ferenc

MÁTÉ ORSOLYA

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Doktori Iskola,
Komárom
Témavezető: Dr. Horváth Kornélia, PhD.

MGR. ÓSZI BRIGITTA

Bél Mátyás Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Hungarisztika Tanszék,
Besztercebánya
Témavezető: PhD. Alabán Ferenc, CSc.

PALÁDI VIKTÓRIA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történelemtudományi
Doktori Iskola, Piliscsaba
Témavezető: Botlik József, PhD.

MGR. PALCSÓ ATTILA

Selye János Egyetem, Református Teológiai Kar, Vallás és Filozófiatörténeti Tanszék,
Komárom
Témavezető: Doc. PhD. Molnár János

PATÓCS LÁSZLÓ

Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Nyelv és irodalom doktori program,
Újvidék

Témavezető: Dr. Faragó Kornélia

SIKÓ BEÁTA

Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Hungarológiai
Tanulmányok Doktori Iskola, Kolozsvár

Témavezető: Dr. Egyed Emese, Dr. Benő Attila

TÓDOR IMRE

Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Történelem és Filozófia Kar, Magyar Filozófiai
Intézet. Filozófiai Doktori Iskola, Kolozsvár

Témavezető: Dr. Egyed Péter egyetemi tanár

TÓTH LILLA

Bél Mátyás Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Hungarisztika Tanszék,
Besztercebánya

Témavezető: PhDr. Alabán Ferenc, CSc.

MGR. VRÁBEL TÜNDE

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Doktori Iskola,
Komárom

Témavezető: Prof. Dr. Szabó András, DSc.

PhD-konferencia 2014
Balassi Intézet Márton Áron Szakkollégiuma
Szegedi Tudományegyetem
2014. március 1.

9:00–10:00 **Regisztráció (SZTE BTK)**
10.00–10.20 **Megnyitó (SZTE BTK, Kristó Gyula terem)**
Kanyári József, *kollégiumvezető, BI MÁSZ Szeged*
Dr. Csernus Sándor *dékan, SZTE BTK*
Zsámboki Marcell, *oktatási igazgató, Balassi Intézet*

10.20–12:30 **Szekcióülések**

Irodalomtudomány szekció (IV. sz. terem)
Szekcióvezető: Dr. habil Virág Zoltán egyetemi docens

Bencsik Orsolya: Az anyagba, a világ húsába hatol (A Tolnai-szövegek episztemológiájáról és erotikájáról)

Berényi Emőke: A lokális kolor lokál zsákutcái – Identitásképző aktusok Aaron Blumm Csáth kocsit hajt című kötetében

Crnkovity Gábor: Gazdasági diskurzív pozíciók vizsgálata a vajdasági magyar kortárs novellában

Farkas Wellmann Endre: A sivatag és a mező (recepció, polémiák, a kritikai sajtó érvei és ellenérvei az Előretolt Helyőrség és szerzői feltűnése kapcsán)

Fazekas Andrea: „Kezdet és vég nélkül...” – Berniczky Éva Várkulcsa című novelláskötetéről

Hegedűs Norbert: Költészet és fantasztikum

Horváth Attila: Ikonikus Mű, „olykor olvasók” és irodalmi intézményrendszer az Anyám könnyű álmot ígér recepciója tükrében

Máté Orsolya: Belső monológ, belső beszéd Szabó Magda Freskójában

Őszi Brigita: A traumaelmélet érvényesülése N. Tóth Anikó Fényszilánkok c. regényében

Papp Adrienn: *A kezdet kérdései (A kárpátaljai magyar irodalom helyzete az 1920-1930-as években)*

Sikó Beáta: Bölöni Farkas Sándor Don Karlosa: egy kiadatlan 19. századi drámafordítás

Tóth Lilla: A közéleti líra változatai

Vrábel Tünde: Szepsi Csombor Márton Udvari Schola című írásának bemutatása és műfaji meghatározása

Politikatudomány szekció (2.sz. terem fsz.)

Szekcióvezető: Dr. Kovács László Imre egyetemi docens

Bajcsi Ildikó: Női szerepek kisebbségi helyzetben

Bayerné Sipos Mónika: A kárpátaljai magyar civil szervezetek társadalmi megítélése. Egy lakossági felmérés tapasztalatai 2013-ból

Orosz Júlia: Szemelvények a Szovjet Nőbizottság tevékenységéből

Rózsa Rita: EU-integráció más szemmel

Tódor Imre: Carl Schmitt, a Birodalom ügyésze?

Komplex Természettudományok szekció (Kristó Gyula terem)

Szekcióvezető: Dr. Boros Lajos egyetemi docens

Dr. Sinka Rita egyetemi adjunktus

Kovács Sárkány Hajnalka: A szerbiai méz előállítás jogi környezete és helyzete

Kovács Vilmos: A nyomonkövethetőség biztosítása a vajdasági alma termesztés során szabványok alkalmazásával

Bálint Mónika Enikő: Allosztérikus kötőhelyek keresése szerkezeti vizek bevonásával és blind docking módszerrel

Barta Béla: Az adenin molekula geometriai optimalása, elektron-szerkezeti vizsgálata, továbbá az IR és Raman rezgési frekvenciák meghatározása ab initio módszerekkel

Czikó Melinda: Szén nanocső/hidroxiapatit alapú bioanyagok előállítása és jellemzése

Gogolák László: Vezeték nélküli szenzorhálózatokon alapuló lokalizációs eljárások alkalmazása ipari körülmények között

Jevcsák Melinda: Botanikai vizsgálatok a kárpátaljai Huszt melletti Nárciszok völgyében

Kohus Zsolt: Serkentő és gátlósejtek szerepének vizsgálata in vitro hippokampusz szeletekben megjelenő egészséges és kóros aktivitásmintázatok kialakításában

László Elemér: A beregszászi városi hősziget intenzitás napi és éves dinamikájának jellemzői

Nagy Botond: Alternatív módszerek optikailag tiszta bufuralol előállítására

Szanyi Szabolcs: A Nagydobronyi Vadvédelmi Rezervátum pollinátor közösségei

Tripolszki Kornélia: Anyai vérből történő nem invazív prenatális diagnosztika

Történelemtudomány szekció (Magyar történeti szeminárium)

Szekcióvezető: Dr. Ferwagner Péter Ákos egyetemi docens

Boros László: Beregszász légoltalmi rendszerének fejlődése (1938-1944)

Braun László: Az 1879. évi erdőtörvény és hatása az Északkeleti-Kárpátok lakosságának

Fogas Alexandra: Ung vármegyéből való emigráció az Egyesült Államokba az első világháború előtt

Kosztjó Gyula: Szovjet partizán alakulatok Kárpátalján 1944-ben (Uszta-osztag működése)

Mathédesz Ludovít: Római bélyeges téglák a mai Szlovákia területén

Rombai Tibor: A II. Rákóczi Ferenc által vezetett szabadságharc gazdasági és szociális következménye Északkelet-Magyarország ruthénjeinek életében

Suslik Ádám: Tábori lelkészek Ung, Ugocsa, Bereg, Máramaros vármegye honvéd és császári és királyi gyalogezredeiben 1914-1915 között

Szopó András: Nemzetiségpolitika Kárpátalján a magyar és német internáló és deportáló eljárások bemutatása alapján (1944-1955)

Tutuskó Ágnes: Az orosz befolyás visszaszorítására irányuló magyar kormányzati reformtervek Északkelet-Magyarország vármegyéiben az első világháború idején

Vallás-, kultúra- és művelődéstörténet szekció (Régészeti szeminárium)
Szekcióvezető: Dr. Gálffy László egyetemi docens

Bakó Edit: A „journaliszta”- kép a Magyar Polgár és a Kolozsvár hasábjain

Balázs Lilla: A középkori arab filozófia európai gyümölcse

Paládi Viktória: Skizma és egyházi zavargások Podkarpatszka Ruszban az 1920-as években

Palcsó Attila: Az ember és a teremtett világ kapcsolata

Patócs László: A kisebbségi életelbeszélések érzelmi aspektusai

Riskó Marianna: Chira Sándor /1897-1983/ püspök ismeretlen jegyzete a KGB-levéltár rejtekében

Sallai Jakab: Vegyes nemzetiségű és vegyes felekezetű családok egyházi gondozása az erdélyi magyar történelmi egyházakban

Szendrey Anita: Beregszász, újra a Római Katolikus Egyház vérkeringésébe (1938-44)

Multidiszciplináris Társadalmi szekció / Oktatáspolitikai
(Medievisztika szeminárium fsz.)

Szekcióvezető: Dr. Baráth Tibor egyetemi docens

Bajtalan Hunor: Székelyföld, mint régió? Egy esetleges Székelyföld területi-közigazgatási egység margójára

Csikos Tímea: Gasztrális neofóbia az ételek típusának függvényében

Dániel Botond: A BBTE magyar szociális munka végzetteinek munkaerőpiaci sikerességét meghatározó tényezők

Horváth Zoltán: Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése

Kovács Áron: Vajdaság vasúthálózatának múltja, jelene és jövője

Kovály Katalin: Az Ukrajnába érkező külföldi befektetések társadalomföldrajzi aspektusai

Lendák-Kabók Karolina: Vajdasági magyar fiatal nők szakválasztása az Újvidéki Egyetemen

Puliszka Edvin: A versenyképesség értelmezése nemzeti szinten egyes EvrAzEsz tagországokban

Stark Gabriella Mária: A pedagógiai líceumi oklevéltől az MA oklevélig. Intézményi és tartalmi változók a romániai pedagógusképzés rendszerében

Szász István Szilárd: Facebook-idővonal mint élettörténet?

Nyelvtudomány szekció (2 sz. terem földszint)
Szekcióvezető: Dr. Zsigri Gyula egyetemi docens

Demjén Izabella: Északkelet-magyarországi nyelvváltozatok
szociopragmatikai megvilágításban

Görög Nikolett: A tulajdonnevek aktuális problémáiról

Illés Attila: Szlovák-magyar névpárok vizsgálata a csilizközi
falvak mai személynévanyagában

Kiss Tímea: Az eltévedt lovas és angol fordításainak
alakzatvizsgálata

12:30–14.00 **Ebédszünet (Gödör Étterem)**

14.00–17:30 **Szekcióülések folytatása**

17:30–18.00 **Aranymetszés 2013 (SZTE BTK, Kristó Gyula terem)**

Előadó: **Dr. Papp Z. Attila** kutatásvezető; igazgató, MTA TK KI
**A Magyar Doktorandusz Közösség és a Szegedi Doktorandusz
Önkormányzat bemutatkozása**

18:00 – 18:30 **Plenáris ülés – záró értékelések (SZTE BTK, Kristó Gyula terem)**

19:00 **Vacsora (Gödör Étterem)**

20.00 **Borkóstoló (Gödör Étterem)**